

ULOGE I ODGOVORNOSTI POSREDNIKA:

SPRJEČAVANJE KRIVOTVORENJA I
PIRATSTVA U NABAVNOM LANCU

ICC ADVOCACY
BASCAP
Business Action to Stop Counterfeiting and Piracy

SAŽETAK
OŽUJAK 2015.

O Međunarodnoj gospodarskoj komori (ICC)

ICC je svjetska poslovna organizacija s temeljnom misijom da promovira otvorenu trgovinu i investicije te pomogne tvrtkama da se suoče s izazovima i prilikama sve integriranije svjetske ekonomije. Osim interesa koji obuhvaćaju sve sektore privatnog poduzetništva, ICC-ova globalna mreža obuhvaća preko 6 milijuna tvrtki, gospodarskih komora i poslovnih udruženja u više od 130 zemalja. Članovi ICC-a djeluju putem nacionalnih odbora u svojim zemljama kako bi riješili poslovna pitanja i prenijeli gledišta ICC-a svojim vladama. ICC prenosi međunarodna poslovna gledišta i prioritete preko aktivnog angažmana s Ujedinjenim narodima, Svjetskom trgovinskom organizacijom, G20 i drugim međuvladinim forumima.

Za više informacija o ICC-u posjetite: www.iccwbo.org

O BASCAP-u

Krivotvorenje i piratstvo postalo je globalna epidemija, koja dovodi do značajnog odljeva poslovnih djelatnosti i globalne ekonomije, ugrožavajući investiranje u kreativnost i inovacije, potkopavajući priznate marke i uzrokujući rizike po zdravlje i sigurnost potrošača. Kao odgovor na to ICC je pokrenuo BASCAP radi povezivanja i mobiliziranja poslovnih djelatnosti u svim industrijama, sektorima i državnim područjima u borbi protiv krivotvorenja i piratstva; da se proširi glas i gledišta poslovne zajednice na vlade, javnost i medije; te da se poveća kako svijest i shvaćanje o aktivnostima krivotvorenja i piratstva tako i s tim povezanom gospodarskom i društvenom štetom.

Posjetite BASCAP na internetskim stranicama: www.iccwbo.org/bascap

Sadržaj

Predgovor.....	2
Sažetak.....	3
Krivotvorine u nabavnom lancu.....	3
Uloga i odgovornost posrednika.....	3
Ciljevi studije.....	4
Struktura.....	4
Glavni zaključci.....	6
Najbolje prakse koje se predlažu.....	7
I dio: Fizički posrednici	8
1. poglavlje: Dobavljači sirovina i sastavnih dijelova.....	8
2. poglavlje: Pružatelji usluge transporta.....	8
3. poglavlje: Najmodavci.....	9
II dio: Virtualni posrednici	9
4. poglavlje: Internetske stranice, platforme, portali i usluge.....	9
4.1 Virtualna tržišta.....	9
4.2 Servisi koji razmjenjuju sadržaj.....	10
5. poglavlje: Pružatelji usluga infrastrukture.....	10
5.1 Usluge smještaja internetskih sadržaja.....	10
5.2 Registri domena.....	10
5.3 Pružatelji internetskih usluga (pristupa).....	11
6. poglavlje: Pretraživanje, virtualni oglašivači i procesori plaćanja.....	11
6.1 Internetski pretraživači i portali.....	11
6.2 Virtualno oglašavanje.....	12
6.3 Procesori plaćanja.....	12
Završne napomene.....	13

Zahvale

Ovaj dokument za raspravu sastavljen je uz znatan doprinos nekolicine stručnjaka u području intelektualnog vlasništva i konkretnoj materiji, koji su utrošili na stotine sati u istraživanju, pripremanju i pregledavanju svakog poglavlja. BASCAP posebice želi zahvaliti Chrisu Oldknowu iz tvrtke Elipe Global (www.elipe-global.com), Lauri Sallstrom i Christopheru Martinu iz tvrtke Access Partnership (www.accesspartnership.com), Allenu N. Dixonu iz tvrtke IIPTC (Međunarodni konzalting za intelektualno vlasništvo i tehnologiju) te Paulu Rawlinsonu i njegovom timu iz tvrtke Baker & McKenzie (www.bakermckenzie.com).

Predgovor

Ovaj rad rezultat je inicijative ICC-a *Poslovna akcija protiv krivotvorenja i piratstva* (BASCAP). Budući da je napisan iz perspektive nositelja žiga i autorskog prava – a ne iz perspektive posrednika i šireg članstva ICC-a — posrednici iz komisija za relevantne politike ICC-a pridonijeli su ovom radu svojim gledištima i prijedlozima. Konačan dokument temelji se na pretpostavci da intelektualno vlasništvo treba zaštititi u međunarodnoj trgovini i u čitavom nabavnom lancu. Jedini mu je cilj eliminirati slabe točke u nabavnom lancu koje omogućuju infiltriranje krivotvorene i piratske robe.

Milijuni posrednika djeluju kroz čitav globalan nabavni lanac i ogromna većina tih sudionika su savjesni, povjerenja vrijedni i pouzdani partneri. Samo članstvo ICC-a obuhvaća milijune tvrtki: mnoge su nositelji zaštitnog znaka i autorskog prava; mnoge su posrednici; a ostale nemaju izravan interes ili poveznicu s temama koje obrađuje ovaj dokument. Stoga, budući da ovaj dokument niti odražava niti može odražavati gledišta svih članica ICC-a, niti predstavlja konsenzus globalne poslovne zajednice, namjera mu je da osigura točnost, ravnotežu i dosljednost slijedom dugotrajnog protivljenja ICC-a krivotvorenju i piratstvu, povredama prava intelektualnog vlasništva, nepoštenoj trgovini, nezakonitom poslovanju i korupciji.

Ovaj rad u glavnini podupire postupke koje posrednici već poduzimaju neovisno ili u suradnji s nositeljima prava i nadležnim tijelima kako bi se uhvatili u koštac sa manjkavostima nabavnog lanca. Tamo gdje ti dosadašnji naponi nisu bili odgovarajući u pogledu zaštite od povreda prava intelektualnog vlasništva, izneseni su prijedlozi za bolje ili najbolje prakse kako bi se odgovornim posrednicima pomoglo da se učinkovitije nose s osjetljivim područjima svog djelovanja te da potaknu posrednike koji svjesno olakšavaju povrede prava intelektualnog vlasništva da s tim prestanu. Rezultat je dokument koji osporava *status quo* i nudi plan za raspravu, suradnju i rješenje.

Krivotvorine u nabavnom lancu

Sve kompleksniji i dalekosežniji nabavni lanci stvaraju nove rizike i osjetljiva područja koji omogućuju da se krivotvorena i piratska roba infiltrira u zakonite trgovačke kanale. Krivotvoritelji iskorištavaju nabavni lanac i unose krivotvorene elektroničke komponente u mobitele, računala, pisače, automobile, obrambene sustave i zrakoplove. Krivotvorene sirovine i sastojci mogu pronaći svoj put do konačnih proizvoda kao što su lijekovi, pesticidi i duhanski proizvodi – bez znanja proizvođača koji prodaje konačni proizvod ili potrošača koji ga kupuje. Ova situacija može kompromitirati integritet konačnih proizvoda, stvoriti gubitke zakonitim djelatnostima i izložiti potrošače krivotvorenim, neispravnim ili opasnim proizvodima.

I dok internet nudi čudesan, doslovno neograničen kanal između dobavljača i potrošača, jedan od pet potrošača nije svjestan da kupuje na internetskim stranicama koje nude krivotvorene proizvode. Potrošačima je teško razlikovati između zakonite stranice e-trgovine i one koja je postavljena za prodaju krivotvorina – a gotovo je nemoguće zaštititi se protiv krivotvorenog proizvoda koji je pronašao svoj put do zakonite stranice e-trgovine. U ekstremnim slučajevima, neke su internetske platforme u potpunosti posvećene piratstvu i krivotvorenju – stavljajući u širokom opsegu na raspolaganje tzv. „besplatne“ filmove, glazbu i e-knjige te potrošačku robu po niskim cijenama, ili potičući korisnike da učitavaju i trguju nezakonitim sadržajem na zapanjujućoj svjetskoj osnovi.

Krivotvoritelji i pirati iskorištavaju i druge bitne posredničke usluge. Vlasnici nekretnina mogu nesvjesno iznajmiti prostor kriminalcima koji koriste prostorije za proizvodnju ili prodaju krivotvorina. Ogromni preookeanski brodovi prevareni su falsificiranim dokumentima za prijevoz milijuna kontejnera punih krivotvorenih proizvoda ili lažnih sirovina.

Pirati zlorabe nove internetske kanale velike brzine kao glavno računalo za lažne elektroničke izloge te manipuliraju rezultatima pretraživanja da primame i iskoriste potrošače pune povjerenja. Procesori plaćanja i tvrtke koje omogućavaju plaćanje kreditnim karticama koriste se za pokrivanje mrežnih transakcija za krivotvorine kao da se radi o zakonitoj kupovini. Internetski oglašivači se neovlašteno preuzimaju tako da kriminalne internetske stranice zarađuju od oglasa koje predstavljaju zakonite tvrtke. A internetske stranice svjetskih društvenih medija iskorištavaju se za dijeljenje nelegalnih verzija pjesama, filmova, softvera i knjiga.

Uloga i odgovornost posrednika

Posrednici igraju bitnu ulogu u donošenju proizvoda od njegove zamisli do dizajna, sastavljanja, proizvodnje, marketinga i distribucije krajnjem potrošaču. Oni čine okosnicu trgovine i uključuju dobavljače sirovina i komponenata, prijevoznike, špeditere i distributere, najmodavce i vlasnike trgovina, internetske trgovine, pružatelje internetskih usluga, pretraživače i internetske oglašivače, internetske stranice, kartičarske tvrtke pa čak i popularne stranice društvenih medija.

Krivotvorenje je velik biznis

Problem krivotvorenja i piratstva rastao je usporedo s globalnom ekonomijom i očigledno je da krivotvorine čine sve veći udio u međunarodnoj trgovini. OECD je procijenio 2008. kako ima preko \$250 milijardi fizičkih krivotvorina koje prelaze granice svake godine, a da se i ne spominju aktivnosti na domaćem tržištu, kršenje internetskih prava te neizravni gubici koje trpe vlade i potrošači. Sveukupno se procjenjuje kako bi globalan utjecaj ovih aktivnosti mogao iznositi i do zapanjujućih \$1.7 trilijuna godišnje.

Globalizacija trgovine dramatično je umnožila broj posrednika i povećala kompleksnost globalnih nabavnih lanaca. Što je veći broj posrednika i što je razvedeniji nabavni lanac, to je sustav ranjiviji na infiltriranje i iskorištavanje od strane krivotvoritelja.

Borba protiv globalne epidemije krivotvorenja i piratstva zahtijeva odgovorno djelovanje više strana: vlada na usvajanju propisa; policije na provedbi zakona; carinika na zaštiti granica; nositelja prava na ugradnji zaštitnih mehanizama u razvoju svojeg proizvoda, sustavu proizvodnje, marketinga i distribucije; a potrošača na tome da „kažu ne“ krivotvorinama.

Posrednici imaju također odgovornost da ograniče uporabu i zlouporabu svojih infrastruktura kako bi spriječili krivotvorenje i piratstvo. Većina ih postupa odgovorno i ne želi biti uključena u povredu prava svojih poslovnih partnera, ali raste potreba da se osigura da posrednici prepoznaju posljedice ovakve nezakonite trgovine. Sve djelatnosti, uključujući i posrednike, imaju korporativnu i društvenu odgovornost da suzbijaju krivotvorenje i piratstvo. Iskustvo pokazuje kako većina posrednika, kad ih se bolje informira o potencijalnoj eksploataciji i šteti koju uzrokuje krivotvorenje i piratstvo, pokazuje spremnost da očuva svoj dio nabavnog lanca od zlouporabe.

Ciljevi studije

Ovaj dokument istražuje mnoge, ali ne i sve ključne tipove posrednika kod kojih može doći do povreda prava intelektualnog vlasništva. Analizira korake koji su poduzeti da se smanje osjetljiva mjesta i predlaže najbolja iskustva da se onemogućuje povrede prava intelektualnog vlasništva u nabavnom lancu.

Ciljevi ove studije su sljedeći:

1. Podići razinu svijesti o izloženosti posrednika kriminalnim mrežama i drugim osobama koje vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva a koji ih iskorištavaju kako bi olakšali globalnu trgovinu krivotvorenom robom.
2. Identificirati aktualne pristupe problemu slijedom dobrovoljnih napora sa strane posrednika, uključujući ih na angažiranju kako neovisno tako i s nositeljima prava i nadležnim tijelima kako bi se obeshrabrilo krivotvorenje i piratstvo.
3. Identificirati alternativne pristupe za razmatranje od strane posrednika.
4. Procijeniti djeluju li ovi programi da se spriječi infiltriranje krivotvorene i piratske robe unutar ovih posredničkih mreža.
5. Prezentirati predložena najbolja iskustva i mjere posrednicima koji rade s nositeljima prava i vlastima kako bi se što učinkovitije prišlo rješavanju globalnog problema krivotvorenja i piratstva. Namjena preporuka je potaknuti raspravu, suradnju i rješavanje. One predstavljaju odskočnu dasku za poduzimanje šireg raspona mjera, po potrebi, da se ublaži infiltriranje krivotvorenja i piratstva u zakonite usluge posrednika u nabavnom lancu.

Struktura

Posrednici u fizičkom svijetu

Prvi dio razmatra tri kategorije posrednika koji djeluju u fizičkom svijetu a koji su naročito podložni krivotvorenju i piratstvu:

1. **Dobavljači sirovina i komponenti** čine kompleksnu mrežu posrednika u prvoj fazi. Ovi posrednici pružaju višestruke prilike da krivotvoreni sastojci, dijelovi i komponente uđu u nabavni lanac inače zakonitih proizvoda. Primjeri obuhvaćaju onečišćene ili nekvalitetne kemikalije koje se rabe u proizvodnji lijekova, agrokemikalija i robe za široku potrošnju.

Krivotvorene električne komponente, softver i metali loše kvalitete mogu pronaći svoj put do automobila, zrakoplova, uređaja i računala.

2. **Pružatelji usluge transporta** čine ključan dio krivotvoriteljskog nabavnog lanca. Krivotvorena roba ovisi o kopненоj, zračnoj i pomorskoj otpremi i uslugama prijevoza za prelazak preko granica i dospijevanje na strana tržišta. Ovi su posrednici ključni igrači u zaustavljanju protoka lažne robe. Budući da postupak otpreme zahtijeva dokumentaciju, papirnati trag može pomoći da se identificiraju ishodište i vlasnici krivotvorene robe.
3. **Najmodavci** igraju određenu ulogu u krivotvorenju i piratstvu kad osiguravaju prostor da se protuzakonita roba proizvodi, skladišti i prodaje. Najmodavci mogu svjesno ili nesvjesno iznajmiti prostor potreban za jednu ili više tih aktivnosti. Budući da najmodavci obično nisu uključeni u pregled robe u svojim prostorijama, oni omogućuju da se ta aktivnost nastavlja bez provjere dok ne zaprime obavijest od nositelja prava ili nadležnih tijela o pretrazi prostorija.

Posrednici u virtualnom svijetu

Kompleksna, međusobno povezana posrednička mreža uključena je u dostupnost prividno neprekinutog spektra mrežnih usluga. Drugi dio grupira mrežnu posredničku aktivnost u tri kategorije. U nekim slučajevima, međutim, sam trgovački poslovni subjekt može pružati više ovih usluga.

1. **Internetske stranice, platforme i portali.** Ova kategorija obuhvaća široku grupu usluga koje djeluju kao platforme za korisnike preko kojih isti daju ponude i prodaju ili dijele sadržaj ili poveznice. Ona uključuje e-tržišta, trgovine mobilnih aplikacija, internetske stranice sa sadržajem koji generira korisnik, društvene mreže i servise za *online* pohranu podataka (*cyberlockers*). Ova grupa također uključuje internetske stranice koje povezuju mrežne korisnike bez posredstva poslužitelja (*peer to peer*). Neke od njih su najpoznatije i najpopularnije usluge na internetu, koje se zakonito koriste milijunima puta dnevno. Ove su usluge također osjetljive na masovnu zlouporabu putem krivotvorenja i piratstva i moraju neprestano unaprjeđivati svoje sustave da spriječe takvu zlouporabu. Ostale su usluge jednostavno posvećene piratstvu i krivotvorenju te potiču korisnike da pune njihove internetske stranice sadržajem kojim se povrjeđuju tuđa zakonska prava.
2. **Pružatelji usluga infrastrukture.** Ove su usluge tehnička okosnica interneta na kojoj se grade i isporučuju sve internetske usluge. Ova kategorija pokriva tri glavne usluge. Pružatelji usluga smještaja (*hosting providers*) nude serverski prostor za pohranjivanje bilo čitave internetske stranice ili tek nekog specifičnog sadržaja, koji se potom prikazuje na drugim internetskim stranicama. Registri domena osiguravaju imena za internetske stranice i spajaju ih s IP-adresom internetske stranice domaćina. Pružatelji usluga pristupa internetu (*internet access providers*) koji povezuju korisnike s internetom konačna su ključna veza, budući da svi podaci moraju proći kroz njihove sustave da bi dospjeli do krajnjih korisnika i potrošača.
3. **Pretraživači, virtualni oglašivači i procesori plaćanja.** Ekonomska održivost usluga na internetu ovisi o ovim popratnim uslugama kako bi se pronašla ciljna skupina i ostvario prihod. Ovaj segment se fokusira na pretraživanje kao ključnu funkciju koja omogućuje pronalazak unutar mreže na svim ovim internetskim stranicama; oglašavanje kao sredstvo pronalazanja i kao izvor plaćanja; te izravno plaćanje, uporabom kreditnih kartica i drugih platnih servisa.

Glavni zaključci

Budući da su mnoge od predloženih najboljih praksi svojstvene jednoj ili drugoj grupi posrednika, sveobuhvatan pristup zauzet u ovoj analizi otkriva brojna vrijedna međupovezana saznanja o posrednicima, od kojih nije najmanje važno to da bezakonje ili omogućavanje bezakonja nije prihvatljiva poslovna praksa, ni kod fizičkih ni kod mrežnih usluga. Štoviše, jednostavna izreka da je lanac onoliko jak koliko i njegova najslabija karika odnosi se na obranu nabavnog lanca od povreda prava intelektualnog vlasništva. Standardne prakse koje se primjenjuju drugdje – kao što je uspostavljanje i provođenje jasnih ugovornih uvjeta, poznavanje kupaca i dobavljača, razvijanje industrijskih standarda i kodeksa postupanja, identificiranje i čuvanje od obrazaca ponašanja koji su visokorizični, usvajanje preventivnih alata te primjenjivanje tehnologija koje poboljšavaju učinkovitost mnogih predloženih najboljih praksi – sve su to prokušane poslovne prakse koje se primjenjuju i na zaštitu nabavnog lanca od infiltriranja krivotvorene i piratske robe.

Tema koja najjače izranja iz svih poglavlja jest da postoji jaz između ugovornih uvjeta usluge i korištenja infrastrukture te poštivanja tih uvjeta. Ovaj nedostatak često se koristi kako bi se omogućilo da se posrednički kanal zlouporabi u svrhu krivotvorenja i piratstva.

Kad se te manjkavosti jednom identificiraju i razumiju, treba razviti i usvojiti korporativne prakse dubinske analize radi poštivanja ugovora, jednako kao što su bile razvijene i usvojene i za regulatorna pitanja kao što su mito i korupcija, pranje novca i etičnost resursa. Tamo gdje su prakse dubinske analize spore ili neučinkovite, moraju djelovati tijela vlasti da očuvaju integritet tržišta. Naravno, u nekim područjima, kao što su elektroničke komponente i ilegalni duhan, regulativa se već primjenjuje. U drugim područjima, kao što su uvjeti glede otpremnica kojima klijenti špediteru nadoknađuju štetu radi carinskih troškova, trenutno je uobičajena praksa da se isti ne primjenjuju u slučajevima krivotvorenja.

U sljedećem popisu sažete su mjere koje su horizontalne prirode i koje mogu koristiti svi posrednički sektori kako bi se eliminirale slabe strane u nabavnom lancu koje omogućuju infiltriranje krivotvorene robe i autorskopravno piratstvo:

- **Uspostaviti i provoditi jasne ugovorne uvjete.** Ovaj dokument pokazuje kako su mnogi posrednici usvojili uvjete kojima se zabranjuje korištenje njihove infrastrukture ili usluge radi krivotvorenja i piratstva. Pružatelji usluga mogu i trebaju razviti uvjete koji specificiraju nadzor kroz korporativne dubinske analize opisane u ovim predloženim najboljim praksama. Te uvjete treba primjenjivati i na svakog podugovaratelja tako da se provode niz čitav lanac. Mehanizme i procese koji se preporučuju niže i u svakom poglavlju treba usvojiti tako da se usklade s ovim uvjetima kao dio svakodnevnih aktivnosti.
- **Implementirati programe „Upoznaj svog kupca ili dobavljača“.** Prvi korak u sprječavanju zlouporabe usluga koje podupiru suvremeno gospodarstvo jest da se osigura odgovornost za ponašanje putem provjere identiteta. Kod rizičnijih scenarija, posebice transakcija među tvrtkama, posrednici trebaju zatražiti ovjerenu identifikaciju koja im omogućuje da provjere svoje kupce i dobavljače te prepoznaju i riješe zlouporabe, uz poštivanje obveza prava na tajnost telekomunikacija. Ključna je početna provjera kupaca i dobavljača. Razvoj i primjena ovih praksi u područjima kao što je internetsko oglašavanje da se izbjegne stavljanje oglasa na visokorizične internetske stranice predstavlja dobar primjer koji bi trebalo primijeniti u svim uslugama, kako mrežnim tako i izvan mrežnim.
- **Razviti industrijske standarde i kodekse ponašanja.** Industrijski i državni standardi pružaju okvire koji potiču odgovorno djelovanje. Dobri su primjeri toga program Ovlaštenog ekonomskog operatora za otpremu i standardi razvijeni u sektorima elektronike i zrakoplovstva. Uvjeti u američkom Zakonu o financiranju nacionalne obrane, kao i oni u Zakonu o mogućnosti višeg obrazovanja, pokazuju kako vladino usvajanje standarda u javnoj nabavi može poslužiti kao model postupanja.

- **Koristiti automatizirane alate za identificiranje obrazaca transakcije.** Bolja tehnologija i suradnja među posrednicima, nositeljima prava i nadležnim tijelima mogu učinkovitije identificirati obrasce visokorizičnog ponašanja i omogućiti alokaciju resursa tamo gdje je najpotrebnije. Uporaba odgovarajuće tehnologije sve je bitnija u osiguranju sukladnosti s ugovornim zabranama zlouporabe usluga u svrhu krivotvorenja i piratstva.
- **Detektiranje i praćenje, filtriranje sadržaja, provjera sadržaja** i ostale tehničke mjere kako bi se spriječio ulaz krivotvorina i piratskih sadržaja u nabavni lanac u stvarnom vremenu razvijaju se i koriste u sve većoj mjeri kako se dalje unaprjeđuju. Usvajanje preventivnih alata od strane posrednika treba biti u razmjeru prema riziku ili realnosti zlouporabe većih razmjera.
- **Povećati automatizaciju i transparentnost sustava prijavljivanja, skidanja (*takedown*) i rješavanja prigovora (*redress*),** tako da oni budu primjereni veličini sustava za koje se koriste.
- **Posrednici, nadležna tijela i nositelji prava moraju se bolje koordinirati,** ne samo da među sobom razmjenjuju informacije i iskustva nego i da informiraju, obrazuju i uključuju potrošače, korisnike, kupce i poslovne partnere u pogledu izbjegavanja krivotvorene robe i piratskog sadržaja. Ključni elementi uspjeha su sljedeći: općenita otvorenost prema dijalogu među zainteresiranim stranama; eksperimentiranje; fleksibilnost prema strukturiranju obveza koje djeluju unutar postojećih sustava; ciljevi i očekivanja koji se mogu definirati; te razvoj politika (kako korporativnih tako i zajedničkih) koje učvršćuju predanost i opisuju neophodne aktivnosti za svakog sudionika kako bi pomogao da se zaustavi povreda prava.
- **Vlade mogu ubrzati usvajanje viših standarda i učinkovitijih preventivnih mjera** povezivanjem raznih dionika sustava. One moraju definirati očekivanja kako u poticanju dobrovoljnih aktivnosti tako i u tumačenju prava putem provedbe i propisa. Tamo gdje je to potrebno, nadležna tijela trebaju istupiti i predložiti standarde ili razjasniti obveze.
- **Nositelji prava moraju i dalje surađivati s posrednicima i nadležnim tijelima – od proizvodnje, preko distribucije, do potrošnje.** Poticanje usvajanja odgovornih praksi među posrednicima, nositeljima prava te nadležnim tijelima potrebno je već sada. Razmjena iskustava i dijalog među dionicima sustava u borbi protiv krivotvorenja i piratstva pomoći će u tomu da se najbolje prakse u svrhu sprječavanja nezakonitih aktivnosti na jednom području mogu korisno primijeniti u drugim područjima.

Zajedno, ovi trajni napori pomoći će da se prekine protok krivotvorene i piratske robe širom svijeta. Nadogradnja nad ovim saznanjima kako bi se razvile nove inicijative čini idući korak u stvaranju prosperitetnije budućnosti za tvrtke koje isporučuju svjetske proizvode i usluge – uz sigurnost i pouzdanost koju potrošači zaslužuju.

Najbolje prakse koje se predlažu

Za svaku od ovih šest kategorija posrednika cjeloviti dokument prikazuje skup predloženih najboljih praksi, uglavnom dobrovoljnih po prirodi, za posrednike koji surađuju s nositeljima prava i nadležnim tijelima, kako bi se učinkovitije borili s globalnim problemom krivotvorenja i piratstva.

Predložene najbolje prakse uvelike potječu od analiza koje im prethode u svakom poglavlju cjelovitog dokumenta, s ciljem da se naglasak stavi na primjenu najboljih mogućih mjera koje su bile promovirane, testirane ili su ih neki posrednici već bili negdje primijenili da spriječe zlouporabu svojih usluga. Slijedi njihov sažeti popis za svaku od šest navedenih kategorija.

I dio: Fizički posrednici

1. poglavlje: Dobavljači sirovina i sastavnih dijelova

Dobavljači sirovina, sastojaka i komponenata obično su „prvi posrednici“ u većini lanaca za nabavu proizvoda. Nadalje, više posrednika može svojim unosima ili uslugama pridonijeti izradi konačnog proizvoda. Takva složena mreža dobavljača stvara višestruke prilike krivotvoriteljima da integriraju lažne unose (podatke ili sirovine) u nabavni lanac ili sakriju pravo porijeklo proizvodnih sirovina.

1. **Proširiti programe „Upoznaj svog dobavljača“ i „Upoznaj svog kupca“ od strane posrednika za komponente i sirovine kako bi se uvrstile specifične odredbe koje obuhvaćaju rizik infiltriranja krivotvorina u nabavni lanac.**
2. **Pažljivo pratiti narudžbe sumnjivog kupca od strane dobavljača aktivnih sastojaka i drugih bitnih komponenti.**
3. **Razviti standarde i smjernice za mehanizme akreditacije treće strane.**
4. **Primijeniti tehnologije, kao što su detektiranje i praćenje, tamo gdje je to moguće, kao nadopunu aktivnostima nadzora i udovoljavanja zahtjevima.**

2. poglavlje: Pružatelji usluge transporta

Kada se krivotvorine otpremaju velikim prekomorskim teretnim brodovima, željeznicom ili kamionima, pokazuje se kao izazov više slabih točaka: lakoća skrivanja lažne robe u velikim kontejnerima za otpremu; izazovi provođenja zakona koje stvara velika zapremina kontejnerskog tereta; te aktivnosti krivotvoritelja da lažnom dokumentacijom sakriju pravu prirodu pošiljaka, koju nije uvijek jednostavno identificirati kao nezakonitu.

Slijedom navedenog, naročito je teško pratiti robu koju prevoze ovi posrednici. Pomorski i kopneni putevi postali su najčešći izbor načina prijevoza velike količine krivotvorenih i piratskih sadržaja. Istovremeno su se dramatično povećale isporuke malih pošiljaka putem dostavne službe ili poštanskih servisa.

Povijesno gledano, sustav se uvelike oslanjao na carinske službe u identificiranju sumnjivog ponašanja. Na golemom proširenom tržištu, tijela za provedbu prava, posrednici i nositelji prava moraju razviti nova rješenja kakva se viđaju u bankarstvu i ostalim sektorima.

1. **Razviti i usvojiti odgovarajuće dobrovoljne prakse da se zaustavi zlouporaba sustava transporta i distribucije od strane krivotvoritelja.**
2. **Uspostaviti ugovorne uvjete između transportnih operatora i njihovih klijenata koji posebno zahtijevaju da klijent (u slučaju povrede prava intelektualnog vlasništva) snosi troškove nastale zadržavanjem krivotvorene robe.**
3. **Postaviti nadzorne sustave da upozore na isporuke krivotvorenih i piratskih proizvoda.**
4. **Usvojiti odredbu koja zahtijeva da transportni operatori dostave elektroničku informaciju o otpremi carinskim upravama prije no što pošiljka pristigne.**
5. **Proširiti program Ovlaštenog ekonomskog operatora i ostale akreditacijske sheme uključivanjem elementa prava intelektualnog vlasništva (PIV).**

3. poglavlje: Najmodavci

Najmodavci i vlasnici nekretnina mogu postati posrednici u krivotvoriteljskom nabavnom lancu ako iznajmljuju — svjesno ili nesvjesno — svoju imovinu onima koji su uključeni u krivotvoriteljske aktivnosti, bilo za proizvodnju, skladištenje, distribuciju ili maloprodaju. Ako nositelji prava, inspektori i najmodavci surađuju kako bi se rizici identificirali i riješili a potom implementiraju jasne politike, mogu krivotvoriteljima učinkovito uskratiti prostorije za rad.

Uspješna nastojanja da se najmodavci angažiraju u borbi protiv krivotvorene robe također zahtijevaju trajnu koordinaciju s tijelima za provedbu prava. Neke grupe dobrovoljno su uspostavile programe i uspješno se primjenjuju zakoni i podzakonski akti, no do sada poduzeti koraci ne mogu odgovoriti rasprostranjenoj globalnoj uporabi trgovačkih centara i sajmenih prostora (tzv. buvljaka) za distribuciju krivotvorene robe.

1. **Povećati edukaciju najmodavaca: objasniti rizike i koristi od sudjelovanja u dobrovoljnim programima da se izbjegne iznajmljivanje prostora kriminalcima.**
2. **Najmodavci trebaju u ugovore o najmu uvrstiti odredbe koje posebno zabranjuju aktivnosti vezane uz krivotvorenu robu; trebaju iseliti stanare u slučaju kriminalne aktivnosti koja se odnosi na krivotvorenje.**
3. **Najmodavci i tijela nadležna za pravno reguliranje tržišta trebaju zatražiti periodičku inspekciju trgovina i prodajnih mjesta zakupaca u vezi očigledno krivotvorene robe.**
4. **Povećati primjenu prava u cilju umanjavanja štete i aktivnosti javno-privatnih radnih skupina kojima su cilj problematični najmodavci.**

II dio: Virtualni (*on-line*) posrednici

4. poglavlje: Internetske stranice, platforme, portali i usluge

4.1 Virtualna (*on-line*) tržišta

Ovaj dokument daje sažetak dobrovoljnih napora virtualnih (*on-line*) tržišta da spriječe krivotvorenje i piratstvo, samostalno ili u suradnji s nositeljima prava i nadležnim tijelima. Programi također pokazuju važnu ulogu nadležnih tijela u ostvarivanju suradnje. Ovi primjeri predlažu važne načine za razvoj još učinkovitijih programa i uključivanje širih krugova zainteresiranih strana. Oni također pokazuju kako su protumjere za transakcije krivotvorenom robom i piratskim sadržajem nastojale držati korak s praksama e-trgovine, koje se rapidno mijenjaju. Dakako, ovaj prikaz podupire pretpostavku kako se slabosti mogu rješavati putem fokusiranih, suradničkih napora.

1. **Sastaviti jasne *Uvjete pružanja usluga* koji zabranjuju korištenje internetske stranice za prodaju ili trgovinu druge vrste krivotvorinama ili predmetima koji vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva.**
2. **Poticati snažnije provođenje *Uvjeta pružanja usluga* između vlasnika internetske stranice i trgovaca, uz pojačanu suradnju između pružatelja usluge i nositelja prava.**
3. **Implementirati provjere s dužnom pažnjom od strane vlasnika internetske stranice za e-trgovinu kako bi se osiguralo osnovno razumijevanje o tomu tko trguje na njihovoj internetskoj stranici.**
4. **Usvojiti odgovarajuće, automatizirane alate upravljanja rizikom kako bi se identificirala visokorizična ponašanja i mogući signali upozorenja.**

4.2 Servisi za razmjenu sadržaja

Mnoge glavne platforme razmotrene u ovom dokumentu uspostavile su učinkovite mjere da se smanji njihova izloženost krivotvorenju i piratstvu. S obzirom na masovne razmjere virtualnih aktivnosti, misao vodilja koja se provlači kroz ove usluge jest da su automatizirani alati i tehnologije – bilo za brza „upozorenja i uklanjanja“ (*notice and takedown*), za filtere tijekom učitavanja ili kod razmjena za rizičnije usluge – od vitalne važnosti za učinkovite sustave.

Izazov za osiguravanje zakonite razmjene sadržaja jest da se uravnoteži učitavanje originalnog sadržaja i odvraća korisnike koji očito i opetovano krše uvjete pružanja usluga. Iako je napredak postignut, velik dio nezakonitih sadržaja ostaje neotkriven na servisima. Možda još više zabrinjava to što brojni servisi za razmjenu sadržaja nisu uložili nikakav napor da spriječe povredu prava.

1. **Na široj razini usvojiti automatizirane alate za brzo upozorenje i uklanjanje, filtriranje i popravljavanje bilo kakvih grešaka.**
2. **Potaknuti suradnju između platformi, pružatelja tehnoloških usluga i nositelja prava da se razviju tehnički standardi za upozorenja i prepoznavanje datoteka, omogućavanjem interoperabilnosti i smanjivanjem utjecaja fragmentacije među platformama.**
3. **Suradnja na visokoj razini između pružatelja usluge, nositelja prava i nadležnih tijela može pospješiti razvoj i usvajanje gore identificiranih praksi.**

5. poglavlje: Pružatelji usluge infrastrukture

5.1 Usluge smještaja internetskih sadržaja (*hosting*)

Kao što najmodavci moraju održavati nadzor stanara da se zaštite od nezakonitih poslovnih praksi u svojim prostorima, tako i pružatelji usluge smještaja internetskih sadržaja trebaju izvršiti primjereni nadzor s dužnom pažnjom da se zlouporaba njihovih usluga spriječi i svede na najmanju moguću mjeru.

1. **Uspostaviti nadzor s dužnom pažnjom od strane pružatelja usluga smještaja internetskih sadržaja da se zlouporaba njihovih usluga spriječi i svede na najmanju moguću mjeru.**
2. **Razviti, promovirati i provoditi jasne uvjete pružanja usluga i prihvatljive politike korištenja koja zabranjuje aktivnosti kojima se povređuju prava i uskratiti usluge smještaja klijentima koji sudjeluju u aktivnostima povrede prava.**
3. **Poticati razvoj pouzdanih i transparentnih servisa za indeksiranje rizika.**

5.2 Registri domena

Nazivi domena su jezične adrese interneta. Ukidanje usluga internetskim stranicama koje sudjeluju u kriminalnim aktivnostima prodajom na veliko, od strane nadležnog tijela za registraciju naziva domena i njihovih zastupnika prirodan je nastavak uklanjanja opetovanih prekršitelja sa samih internetskih stranica. Navedeno omogućuje provođenje uvjeta pružanja usluga koji zabranjuju povredu prava intelektualnog vlasništva te pruža dodatani način suradnje između nositelja prava i zajednice internetskih poslužitelja.

1. **Provoditi sveobuhvatne politike ICANN-a da se poboljša internetska sigurnost i spriječi zlouporaba Sustava naziva domena (DNS), uključujući i jaki Registarstvo-akreditacijski sporazum.**
2. **Uključiti korištenje sustava za provjeru treće strane od strane nadležnog tijela za registraciju naziva domena i ICANN-a za bilo koji zahtjev za naziv domene koji sadrži zaštićeno ime (*brand*) ili frazu koju je registrirao nositelj prava.**
3. **Stroga provedba od strane nadležnih tijela za registraciju naziva domena uvjeta pružanja usluga, kako bi blokirali ili poništili nazive domena za internetske stranice koje su pretežno uključene u aktivnosti povrede prava.**

5.3 Pružatelji internetskih usluga (pristupa)

U svom svojstvu tek „običnog kanala“, PIU-ovi (engl. *ISPs*) obično nemaju opću obvezu aktivno pratiti da li se kroz usluge koje pružaju vrijeđaju zakoni. Međutim, kad postanu svjesni povrede prava, trebaju poduzeti razumnu radnju. PIU-ovi su često najbolji ili pak jedini izvor koji može identificirati vlasnika računa iza IP-adrese s koje se otkrila navodna aktivnost povrede prava. Oni su također u ključnoj poziciji da budu partneri s nositeljima prava.

Značajnim naporom i resursima podupirani su programi kao što je stupnjevani odgovor. Iako obećavajući, njihov utjecaj tek treba vidjeti. Međutim, razina mrežnog piratstva i krivotvorenja još je uvijek značajna te su potrebni daljnji naponi sa svih strana da se pomogne smanjiti problem, dok se istovremeno pokušava postići ravnoteža sa zaštitom privatnosti korisnika. U nedostatku ovakvih programa, u nekim državama traži se uključivanje suca ili nadležnih tijela. U kontekstu sudskih postupaka, primjerice, sudovi mogu naložiti da informacije koje su relevantne za povredu prava intelektualnog vlasništva može pružiti posrednik, dok se previđaju i mnoge radnje poduzete kao rezultat istog. Uključivanje suca može ograničiti utjecaj bilo kakvih pogrešaka u provođenju ove zadaće, izbjegavajući pri tome neopravdane mjere provedbe prava.

1. **Poboljšati i proširiti snažno dobrovoljno i suradničko djelovanje među pružateljima usluge pristupa i prijenosa radi suzbijanja krivotvorenja i piratstva.**
2. **Razviti i implementirati *Uvjete pružanja usluge PIU-a* i politika *Prihvatljivog korištenja*. Izričaj treba jasno navoditi da neovlašteno skidanje ili učitavanje materijala zaštićenog autorskim pravom predstavlja kršenje ovih sporazuma.**
3. **Implementirati politike *Upozorenja* i *Ponovnih prekršitelja*, u suradnji s nositeljima prava, na temelju načela upozorenja i stupnjevanog odgovora.**
4. **Blokirati pretplatniku pristup internetskim stranicama ili mrežnim uslugama za koje je nadležno tijelo ili sud zaključio kako su dizajnirani ili funkcioniraju s jasnom namjerom poticanja ili promoviranja povrede prava; ili da svjesno olakšavaju ili omogućavaju povredu prava širih razmjera a da ne poduzimaju razumne korake da je spriječe.**

6. poglavlje: Pretraživanje, virtualni oglašivači i procesori plaćanja

6.1 Internetski pretraživači i portali

Korisnici interneta širom svijeta oslanjaju se na internetske pretraživače i portale kako bi pronašli informacije na mreži. Kao takvi, pružatelji usluga pretraživanja važni su mrežni posrednici kod trgovine krivotvorenom i piratskom robom. Pružatelji usluga i nositelji prava moraju nastaviti suradnju kako bi pospješili svoje dobrovoljne prakse, kako bi bolje identificirali i uklonili poveznice na mrežni sadržaj te eliminirali internetske stranice uključene u distribuciju krivotvorene i piratske robe.

Niže navedeni primjeri su predloženi ili do neke mjere usvojeni – od optimizacije rezultata pretraživanja za internetske stranice na kojima se ne vrijeđa pravo intelektualnog vlasništva do degradiranja internetskih stranica i poveznica na kojima se vrijeđa pravo intelektualnog vlasništva a koje se temelje na vlastitom algoritmu pružatelja usluge (kao što je Google nedavno najavio), ili usluge ocjene treće strane, kako se ove usavršavaju. Dok većina nositelja autorskog prava smatra kako se mogu i trebaju poduzeti šire mjere za rješavanje ovih problema, tvrtke koje pružaju usluge pretraživanja i sadržaja potiče se da se uključe u dijalog kako bi raspravili različita gledišta u odnosu na efikasnost i primjerenost pretraživača koji sudjeluju u tim predloženim najboljim praksama. Zajednički mogu napredovati prema rješavanju ovih ozbiljnih pitanja na način koji zadovoljava sve strane.

1. **Unaprijediti sustave upozorenja i uklanjanja kako bi se ponudile standardizirane i učinkovite metode prijavljivanja nositeljima prava te staviti na raspolaganje informacije o njihovom korištenju.**

2. **Raspraviti načine poboljšanja mehanizama za blokiranje temeljem ključnih riječi i funkcija za automatsko dovršavanje da se bolje uoče poveznice na povredu prava na internetu.**
3. **Poduzeti odgovarajuće korake usmjerene na sprječavanje oglašavanja na internetskim stranicama na kojima se vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva.**
4. **Poboljšati mogućnost otkrivanja zakonitih usluga i smanjiti upadljivost poveznica na nezakonit sadržaj i internetske stranice koje distribuiraju krivotvorenu robu.**

6.2 Virtualno (*on-line*) oglašavanje

Oglašavanje je glavni izvor financiranja digitalnog piratstva u svjetskim razmjerima. Posljedično, uklanjanje oglašivačke podrške predstavlja moćno oruđe za odvratanje internetskih stranica na kojima se vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva. Svi sudionici u virtualnom oglašivačkom ekosustavu trebaju poduzeti afirmativne korake prema ovom ishodu. Tvrtke moraju surađivati kako bi učinkovitije otkrивale oglase na internetskim stranicama na kojima se vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva i kako bi izvršile bolju analizu sukladnosti.

1. **Razviti i promovirati kodeks ponašanja oglašivača da pomognu u razvoju daljnjih standarda i protokola među industrijama, kako bi se uklonili oglasi na internetskim stranicama koje vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva.**
2. **Uvrstiti uvjete u ugovore s oglašivačima s uputama virtualnim servisima da ne postavljaju oglase na internetske stranice koje su visokorizične za povrede prava intelektualnog vlasništva.**
3. **Marketinške agencije i ostali posrednici trebaju implementirati paralelan, komercijalno razuman postupak da se internetske stranice koje vrijeđaju prava intelektualnog vlasništva isključe iz njihovog servisa za postavljanje oglasa.**
4. **Jasnije priopćiti marketinškim posrednicima da plaćanje pristojbi za oglase na internetskim stranicama koje su u postupku istrage nadležnih tijela može zapravo značiti pranje novca.**

6.3 Procesori plaćanja

Servisi za elektroničko plaćanje ključni su za mrežne poslovne transakcije. Uklanjanje takvih servisa pokazalo se vrlo učinkovitim u ometanju internetskih stranica u prodaji krivotvorenih proizvoda i nedozvoljenom preuzimanju sadržaja zaštićenog autorskim pravom. Postoji jaka suradnja financijske industrije na tom području, i s policijom Grada Londona u Ujedinjenom Kraljevstvu i s IACC-om u SAD-u. Takva suradnja temelji se na jasnim ugovornim uvjetima između financijskih posrednika unutar platnih mreža.

Angažman tijela za provedbu prava da se osigura predanost nositelja prava i posrednika pomogao je da se proces operacionalizira.

1. **Poboljšati procese dubinskog pregleda od strane financijskih ustanova, uključujući inspekcijske metodologije tijekom prijave korisničkog računa, koje bi zahtijevale da trgovci budu podvrgnuti provjerama dozvola i ostalim koracima.**
2. **Omogućiti djelotvorne radnje upozorenja i uklanjanja primjenom jednostavnih i standardiziranih metoda prijavljivanja za nositelje prava.**
3. **Razviti prepoznavanje obrasca i kriterija koji bi mogli upućivati na otvorene ili najgrublje nezakonite transakcije, putem zajedničkih napora od strane servisa, nositelja prava i tijela za provedbu prava.**
4. **Poboljšati mehanizme rješavanja sporova, uključujući i postupak kojim pružatelji usluga elektroničkog plaćanja mogu zatražiti da trgovci pruže dokumentaciju da potkrijepe bilo kakve tražbine.**

Završne napomene

Jedini cilj ove studije jest da se eliminiraju slabosti u nabavnom lancu koje omogućuju infiltraciju krivotvorene robe i autorskopravno piratstvo. Namjera ovog dokumenta jest da se ospori *status quo* te da se ponudi plan za raspravu, suradnju i rješenje.

Ponajprije, obrana nabavnog lanca od povreda prava intelektualnog vlasništva treba primijeniti iste standardne prakse koje se primjenjuju i drugdje, kao što je uspostavljanje i provođenje jasnih ugovornih uvjeta, upoznavanje kupaca i dobavljača, razvijanje industrijskih standarda i kodeksa postupanja, identificiranje i čuvanje od obrazaca visokorizičnog ponašanja, usvajanje preventivnih alata te primjenjivanje tehnologija koje poboljšavaju učinkovitost mnogih predloženih najboljih praksi. Sve su to prokušane poslovne prakse koje se mogu primijeniti i na zaštitu nabavnog lanca od infiltriranja krivotvorene robe i autorskoprogovnog piratstva.

Dobro su nam došle povratne informacije i komentari o ovoj i ostalim BASCAP-ovim aktivnostima. Molimo vas da nas posjetite na: www.iccwbo.org/bascap

